

HEP O ŞARKI

Yakup Kadri Karaosmanođlu

Öyku Münire, son Osmanlı döneminde büyümüş, saraya yakın, kalburüstü, varlıklı bir ailenin tek kızıdır. Kendini bildiğinden beri yalı komşusu Cemil'e aşiktir. Zaman içinde iki genç duygusal olarak da yakınlaşır, ancak, Münire'nin babası çapkın olarak anılan Cemil Bey'i damat olarak istemez. Münire ailesinin uygun gördüğü başka bir talibi ile evlendirilir. Kocası Rüknettın Molla Bey, duygusuz, sevimsiz, merhametsiz bir adamdır. Fiziksel veya ruhsal olarak yakınlık kuramazlar. Gelin olarak gittiğı konakta kendi ailesine nazaran oldukça düşük profillidir. Maddi imkanları iyidir, ancak kayınvalidesinin ve kocasının basit yaşam tarzını yadırgar, içine kapanır. Zaman içinde eski aşkı Cemil Bey ile görüşmeye başlar, fiziksel olarak yakınlıkları olmaz, fakat akli hep Cemil Beyde ve kocasının evinden kurtulmaktadır. Münire kocasının kendini evde çalışan bir hizmetçiyle aldattığını duyunca sevinir, boşanma imkanı bulur. Halasının da yardımıyla Cemil Bey ile ilişkisini sürdürür, tam hayatını istediğı gibi yaşayacağını hayal ederken, Cemil sürgün edilir, ardından sırayla ebeveynlerini kaybeder. Eski varlıklı günleri de geride kalmıştır, ama ekonomik sıkıntı da çekmez. Ailesinden kalan tek yakını dul ve evladını yitirmiş halasıdır, birbirlerine can yoldaşı olurlar. Cemil'i görmeyeli yirmibeş yılı aşkın bir süre geçmiştir ki tekrar karşılaşırlar. Sevdığı adam evlenmiş, iki çocuğı olmuş, tüm parasını ve gücünü kaybetmiş bitik bir haldedir. Münire'nin aşk hisleri yerini acıma ve merhamete bırakır.

Tema

Hayal Kırıklığı Hep O Şarkı, Münire'nin kendi yaşam öyküsünü anlattığı, hayatının tüm yönleriyle değışimini sergileyen, mtluluktan mutsuzluğa uzanan değışimi anlatan romandır.

Kişiler

Münire Başkarakter Münire, varlıklı bir ailenin üzerine titrenerek büyütölmüş tek kızıdır. Ailesi sevdiği adamla evlenmesine karşı çıkar, uygun gördükleri başka bir talibi ile evlendirirler. Münire, gelin gittiğı evde dışlanmasa da iletişim kurabileceğı kimseyi bulamaz, evde kendini çok sevdiği kitap okumaya verir. Kocasında anlayışsız, merhmetsiz, sevimsiz bir adamdır. Evli olduğı halde Cemil Beyle tekrar görüşmeye, konuşmaya başlar. Kocasıda artık kendisine alaka göstermemektedir ki, Rüknettın Molla Bey'in kendisine ihanet ettiğini öğrenir, boşanır. Cemil Bey'de saraya karşı gelmiş ve sürgün edilmiştir. Münire ailesini de zaman içinde kaybeder ve halasıyla yaşamaya başlar. Hayatı artık hep evde eski günleri düşünerek ve kitap okuyarak geçmektedir. Hayat zaman içinde Münire ve Cemil'i tekrar karşılaştırır. Ancak Cemil Bey artık evli, çocuklu ve bitmiş bir adamdır.

Rüknettın Molla Bey Münire'nin kocası, henüz ondokuz yaşındayken babasının gücüyle kazaskerlik makamına gelmiş, sosyo- kültürel olarak karısından son derece küçük, sevimsiz, merhmetsiz, dalgacı ve obur bir adamdır. İlk evlilik zamanlarında karısına ilgi gösterir ama bu kısa sürer. Hareketleriyle karısını kendinden nefret ettirir. Evde çalışan Habeş'li hizmetçiyi hamile bırakır, olay duyulunca da ana ve çocuğunu acımasızca sokağı atar.

Cemil Bey Münire'nin çocuk yaşlarından beri aşık olduğı insandır. Varlıklı, güçlü bir ailenin yakışıklı, iyi tahsil almış oğludur. Çapkınlıklarıyla anılan kötü şöhreti vardır. Münire'yi zamanında sevmiştir fakat sürgüne gönderilince evlenmiş, çocukları olmuş, ekonomik ve statü anlamında tükenmiş haldedir.

Zeyrekli Fatma Hanım Münire'nin kayınvalidesinin evine gelen, kenar mahalleli, fakir kadın. Evliyken Cemil ve Münire'nin gizlice buluşmasını ayarlayan, iki genci buluşturandır.

Hala Münire'nin babası tarafından çok tasvip edilmeyen ancak Münire'nin hissi dünyasını anlayan her anlamda yeğenine yardımcı ve destek olmuş, Münire'nin can yoldaşıdır.

Münire

Karakter Münire hayatını ve yaşadığı acı hatıraları roman haline getirmiş, okumayı ve yazmayı çok seven, yaşamadıklarını kitaplarda bulan duygusal bir karakterdir. Saygın, kalburüstü bir ailenin tek kızıdır. Görgü kurallarına ve ailesine bağlılığı, hayatının gidişatını şekillendirmiştir. Evlilik yıllarına kadar dışadönük, sosyal bir karakterdir. Acı evlilik tecrübesinin ve hayal kırıklıklarının ardından, asosyal, içine kapanık bir hale bürünmüştür. Hayatını, kavuşamadığı aşkına ve hayallerine adamıştır.

Aktiviteler Genç kızlık zamanlarında ailesiyle yazlık ve kışlık konaklarında zaman geçirir Münire. Ailesi saraya oldukça yakın, şatafatlı, gözde bir ailedir. Cemiyet hayatına ve müzik gecelerine erken yaşlarından itibaren katılır. Evliliğinde ise çok nadir ev dışına çıkar, belki senede bir, iki seferi geçmez. Koca evinde kayınvalidesinin oturup kalkmaktan zevk aldığı, sohbet ettiği kenar mahalle hanımlarından ziyade hayat yoktur. Tasvip etmediği kimselerle zaman geçirmektense, küçüklüğünden beri çok zevk aldığı okuma ve yazmaya kendini verir. Telif, tercüme çok sayıda kitap bitirir. Ne var ki, olgunluk yıllarında daha hissi türler seçer, diğer zamanlarda ise kanaviçe işlemekle meşgul olur. İleri yaşlarında halasının teşviki ile birkaç kez Bektaşî toplantılarına icabet eder.

ÖRNEK ANILAR

Duygusal Münire kendini bildiği ilk zamanlardan itibaren Cemil'e aşiktir. Her an aklında Cemil vardır. Günlük ruh hali bile O'nunla alakalıdır. " O, bazen beni hiç görmemezlikten gelirdi, yahut da beni hiç beğenmemiş gibi davranırdı. O vakit ne yosmalığımdan, ne de bayram sevincimden eser kalırdı. Dünya gözüme zindan kesilirdi."

Kıskanç Münire, hayatını ve hayallerini Cemil'e karşı kurmuştu, mutluluğunu Cemil'e bağlamıştı. Bu uğurda emsalsiz bir kıskanç olmuştu. Ergen yaşlarında hiç arkadaşı kalmasa bile, gençliğinde arkadaşlarına çok düşküdü. Hatta, annesi tasvip etmediği halde, kendi ayarında bulunmayan Sıdıka'yı severdi, ancak, birgün Cemil ve Sıdıka'yı bahçede yakınlaşmış gördüğünde çok kıskandı, tereddütsüz bu arkadaşlığı bitirdi. "Nasıl oldu da o gün, o körebe oyununda gözlerim sımsıkı bağlı olduğu halde onun, Emirgan imamının kızı Sıdıka ile birlikte sinip gizlendiği yeri bulmuştum? Ah keşke bulmaz olsaydım. Elim kocaman fıstık ağacının arkasına doğru uzanırken keşke taş kesilseydi de birbirine yapışmış gibi duran o iki kafaya değdiği vakit hiçbir şey hissetmeseydim."

Ailesine Bağlı Hayatı ve istikbali Cemil ile birlikte olmakta bulan Münire, Cemil'in çapkın olarak anılan kötü şöhretinden ötürü babası tarafından tasvip edilmedi. Cemil'in babası ne kadar yalvarıp yakarsada Münire'nin babasına bu izdivacı kabul ettiremedi. Babası, yalıdan kapı komşusu, en yakın dostuyla arkadaşlığını bitirmeyi göze aldı. Münire babasının bu kararına çok üzüldü, ancak, ailesi tarafından onaylanmayan bir evliliği yapamayacağını bilincindeydi. Hayatını babasının hükmüne göre çizdi. Ebeveynlerine sevgi ve hürmetini hiç azaltmadı. "babam ölümden daha zorlu çıktı, demiştim. Sakın, bu sözümün babama karşı bir kötüleme veya bir kinlenme manası çıkarmayın. Ben o vakit herhangi bir isyan hissine kapılmış değildim."

İçine Kapanık Münire ergenlik dönemlerinde ailesi ile cemiyet hayatına katılmaktan, müzik dinlemekten hoşlanırdı. Bu toplantılarda Cemil'i görmek onu heyecanlandırır. Olgunluk zamanlarındaysa ne ailesi, arkadaşları ne de sosyal çevresi kalmıştı. Yalnız kalıp kabuğuna çekilmekten başka istediği hiçbir şey yoktu. Halası ise yeğeninin kendisini diri diri mezara gömmesinden rahatsızdı. Halasının ısrarları karşısında " eğer bu davetlere gitmek zahmetine benim için katlanıyorsanız kabul etmem, zira, ben şu köşeciğimde oturup kendimi dinlemekten başka şeyden zevk almaz oldum."

Merhametli Hayatı Cemil'e karşı duyduğu aşk ve sevgiyle bedbaht olsa bile Münire O'na karşı haddinden fazla merhametliydi. Güçlü, varlıklı ve şaşalı hayatı olan, herkesin gıpta ile baktığı aşkının düştüğü hazin duruma üzülür, kendini Cemil'in yerine koyardı. " Ben artık kendi acımı duymuyorum; içim yalnız merhametle doludur. Bütün bir ömür boyunca sevdiğim, kıskandığım, hasretini çektiğim adama ben şimdi yalnız acıyorum."

Rüknettın Molla Bey

Karakter Rüknettın Molla Bey, Münire'nin kocası, şeyhülislam bir babanın henüz ondokuz yaşında babasının mevkisinden ötürü kazaskerlik makamına getirilmiş oğludur. Münire ile ciddi anlamda farklıdır. Kötü huyları çoktur fakat hiçbir iyi huyu yoktur. Karşısındaki insanları, duygularını anlamaz, anlamak istemez. Duygusuz, acımasız, obur, sevimsiz ve dalgacıdır. Hayat Rüknettın Molla Bey'e adeta altın bir tepside sunulmuştur fakat kendisi hiçbir şeyin değerini bilememiştir. Kadınlarla uygunsuz ilişkiler içine girmeyi ve çatlayana kadar yemek yemeyi sever.

Aktiviteler Evde olduğu zaman mutlaka yemek yer. Hatta çoğunluk yemek masaları kendisine yetmez, kilere gidip orada tıknmayı sürdürür. Kadınlara ilgisi çoktur. Özellikle evde çalışan hizmetçilerle duygusuz cinsel birliktelikler yaşar.

ÖRNEK ANILAR

Merhametsiz/Duygusuz Rüknettın Molla Bey evlendiğinde yirmili yaşlarının henüz başlarındaydı. Münire

ise kendisinden iki yaş küçüktü. Hiçbir zaman karısına karşı arkadaşça, sevgi ve merhamet duygularıyla yaklaşmadı. İlk gecelerinde bile genç kızın “dayak yiyen bir çocuk” gibi hissetmesine neden oldu. Kızın üstünü başını lime lime etti. Münire hep “neden bana karşı bu kadar merhametsiz” diye düşünürdü. Zaman içinde Rüknettın Molla Bey, evdeki Habeşli hizmetçi kızı hamile bıraktı, olay duyulunca da acımaksın onları evden attı.

Dalgacı Rüknettın Molla Bey, mevki makam sahibi bir adamdı, fakat, asla olgun bir karakter taşııyordu. Genel kültür ve lisan bilgisi olmadığı gibi Münire'nin sık sık kitaplara dalmasıyla dalga geçer, karısının elinden kitapları zorla çeker, kitabın herhangi bir yerinden lakayıtça bağırarak okurdu. Karısıyla dalga geçtiğini düşünür, çirkince güler, fakat cahilliğinden kitapların kapağının üzerinde iki isim görünce, iki kişi tarafından yazıldığını düşünür, tercüme edenin adını hesaba katmazdı. Alay ettiği sırada kendisi komik duruma düşerdi. Münire bu hallerinden dolayı çileden çıksa bile umursamazdı. Okuduklarını anlayacak erginlikte bile değildi. Romanlarla “amma zırva şeyler yazıyor bu masal kitabı diyerek dalga geçerdi.”

Obur Nafi Molla Konağı, Münire'nin gelin gitti evdi. Burada hayat sadece çatlarcasına yemek ve içmekten ibaretti. Bir kalfa ve dört hizmetçi kızın ancak taşıyabildiği ağır siniler yemeklerle dolup taşardı. Rüknettın Molla Bey ise bu yemeklerden, hiç yemek görmemişcesine yerdı. Yemeğin sonuna doğru ise elini yüzünü silmeden oturduğu yerde uyuyakalırdı. İlk evlendiği zamanlarda Münire, Rüknettın Molla Bey'in kendisine, “bir reçel kasesine, bir muhallebi tabağına bakar gibi” baktığını düşünürdü.

Bayağı/Sevimsiz Mevki ve makamının yüksekliği bile, Rüknettın Molla Bey'in bayağı ve sevimsiz hallerine engel olamıyordu. Nerede ve ne yapılacağını bilmezdi. Çirkin gülüşleri ve surat mimikleri vardı. Fiziksel olarak da çirkin bir erkekti. Geniş paçalı, hilali donlarla gezer, Münire'nin yanında bingil bingil dolanırdı. Arkadan bakıldığında vücut yapısından şişman, bodur bir kadını andırıyordu. “ Her sabah gözlerini açar açmaz, üstüne atıldığı kahvaltı tepsisini bir hamlede sömürüp yuttuktan sonra, yağ ve reçele bulanmış olarak bana yaklaştığı vakit sabunlu elbeziyle suratını, ellerini temizlediğim, sırtına kaftanını geçirip oda kapısından dışarı ittiğim bir oğlan çocuğu, ben bunu yaparken bile hi hi hi gülüşleri hala aklımdadır.”

Yılışık/Hoppa Rüknettın Molla Bey, karısıyla arasında ne geçerse geçsin, bir süre sonra kendi istediklerini yapar veya yaptırırdı. Evliliklerinin ilk gecelerinin akabinde dahi, yaptığı onca zulme rağmen sabah hiçbir şey yaşanmamışçasına sırnaşık davranışler sergiliyordu. Aslında hayasız değildi ancak, yılışık ve hoppa bir karakterdi. Münire'nin direnmelerine rağmen garip hareketlerinden ödün vermezdi. “Bütün ters muamelelerimi, sanırım nazıma veya utangaçlığıma vererek türlü sırnaşıklıklar ve şaklabanlıklarla beni kendi huyuna suyuna alıştırırmaya çalışıyordu”

Cemil

Karakter Cemil, son Osmanlı Dönemlerinde İstanbul'da yaşayan varlıklı, seçkin bir ailenin, iyi eğitim almış uçarı, çapkın oğludur. Nazik ve terbiyeli bir salon beyefendisidir, küçüğüne ve büyüğüne karşı saygılıdır. Her zaman çalkantılı aşk hayatı ve gizli aşk ilişkilerine eğilimi vardır. Cesur tabiatlıdır, Münire evli olsa bile, görüşmek için yollar bulur. Çapkındır, fakat kadınlar konusunda seçicidir. Lider ruhludur. Organizasyonlar daima Cemil Bey önderliğinde kurulur. Eğlencelidir, zaman zaman taklitler yaparak çevresini neşelendirir. Gururlu ve haysiyetlidir, izzet -i nefesine aykırı durumlar tezahür ettiğinde, son derece dik başlı tepkiler gösterir. Ergenlik yıllarında olmasa bile, olgunluk zamanlarında ailesine bağlı, çocuklarına düşkün bir hal almıştır.

Aktiviteler Cemil Bey, gençlik dönemlerinde hayattan zevk almasını bilen bir kişidir. Şarkı söylemeyi, saz alemlerini sever. Karşı cinsle mektuplaşmak, görüşmeler Cemil Bey için önemlidir.

ÖRNEK ANILAR

Çapkın/Uçarı Cemil Bey'in hayatında daima gönül ilişkileri baraberlikleri oldu, hatta evli olmasına rağmen görüştüğü tek kadın da Münire değildi. Çapkınlığından başka yuvalarında Cemil Bey tarafından yıkıldığı konuşulurdu. “Hem kadıncağızı baştan çıkar, hem de evini barkını yıktıktan sonra ortada bırakıver. Yakışır mı bir kişizadeye böyle bir hareket? Koskoca Hakkı Paşa'nın oğlu olacak”

Lider Ruhlu Cemil, her zaman bulunduğu çevreye öncülük eden, tertip kuran yapıdadır. “Aramızda her vakit ki gibi Cemil Bey de vardı. Onsuz zaten ne adamakıllı bir oyun tertip etmesini bilirdik, ne de tertip edilen oyundan tam manasıyla bir tad çıkarmasını, Cemil Bey bütün arkadaşlarımızın en büyüğü değildi ama, bilmem neden hepimizin üstünde öyle alıp sürükleyici tesiri vardı”

Taklitçi/ Eğlenceli Cemil Bey, taklitler yaparak çevresini eğlendirmeyi, neşelendirmeyi seven bir insandı. “Cemil Bey emsalsiz bir taklitçiydi de. Kah kediler gibi miyavlamağa, kah denizden geçen

sandalcılarla sokak satıcıları gibi sesler çıkarmağa başladı mı bunları, asıllarından ayırmak çok defa yalnız bizler için değil, hatta o sesin sahipleri için bile mümkün olmazdı.”

Saygılı/ Nazik, Terbiyeli Cemil Bey, uçarı olarak adı çıkmış bir genç adamdı fakat hiçbir zaman kimseye nezaketi bozacak tepkiler vermez, davranışlarında ölçülü olurdu. “ O, gerçi biraz uçarıydı ama, terbiye ve nezaketi bir gece yarısı bahçemize girip bana baskın yapmağa da hiç müsait değildi.” Münire ile küçük yaşlardan beri hem komşuluk ilişkileri hem de gönül bağları olmasına rağmen, Cemil Bey daima beyefendiliği ile hatırlanır. “Kaba muamelelerde bulunabilecek çocuklardan değildi. Büyüğüne olsun, küçüğüne olsun, kardeş veya akranlarına olsun, herhangi bir saygısızlık gösterdiği, sevgiden, şefkat ve nezaketten ayrıldığı için hiç hatırlamam.”

Gururlu/Dikbaşlı Cemil Bey'in seneler sonra İstanbul'a gelişi, gidişi ile çok farklıdır. Geçirdiği acı hadiseler kendisinde büyük değişimler meydana getirse bile gururlu ve zaman zaman dikbaşlı halleri akıllarda kalmıştır. “Ürkek ürkek mi? İşte, bunu aklım almıyor. Cemil Bey her vakit büyüklerine karşı saygılıydı; fakat, hiç ürkek değildi. Hele gururu, haysiyeti mevzu bahis olduğu yerlerde dik başlıların önünde gelirdi.”

Ailesine Bağlı Cemil Bey, ergenliğindeki uçarı hallerinin aksine, olgunluk dönemlerinde eşine bağlı, çocuklarını seven, koruyup kollayan bir baba olmuştur. “Cemil Bey çocuklarına son derece düşkünmüş. Şimdiden büyüğünü Galatasaray mektebine yazdırmak için teşebbüse girişmiş. Fakat, bu onu bir taraftan sevindiriyor, bir taraftan üzüyormuş.” Çocukların tahsili için bile olsa ayrı kalmak Cemil Bey için zormuş “Çocuğu leyli kaydettirmek lazım geliyor. Nasıl alışıcağım bilmem onu görmeden her ay dörder hafta geçirmeğe” diyormuş.

Kıvrak/Çevik Cemil Bey, çevresinde atik kişiliği ile tanınır, bu sayede her türlü oyunda başarılı olur. “Cemil Bey, ne kadar kıvrak ve çevikti! Bütün saklambaç ve kovalamaca oyunlarımızda onu bir kere yakalayabilmek hiçbirimize nasip olmamıştır. Hep havacıya gibi elimizden kaçır giderdi.”